

340-modda. Majburiyatlarning bekor bo‘lish asoslari

Majburiyat ushbu Kodeksda, boshqa qonunlarda yoki shartnomada nazarda tutilgan asoslarga ko‘ra to‘liq yoki qisman bekor bo‘ladi.

Majburiyatni taraflardan birining talabi bilan bekor qilishga qonun hujjatlari yoki shartnomada nazarda tutilgan hollardagina yo‘l qo‘yiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [236 — 258](#), [283-moddasi birinchi qismining 2-bandi](#), [309-moddasi birinchi qismining 3, 4-bandlari](#), [341 — 352-moddalari](#), [382-moddasi ikkinchi — to‘rtinchi qismlari](#), O‘zbekiston Respublikasi “Xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to‘g‘risida”gi Qonunining [15-moddasi](#).

341-modda. Majburiyatning bajarilishi bilan bekor bo‘lishi

Majburiyat, qoida tariqasida, uning lozim darajada bajarilishi bilan bekor bo‘ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [236 — 258](#), [340](#), [342 — 352-moddalari](#).

342-modda. Voz kechish haqi

Taraflarning kelishuviga muvofiq majburiyat uni bajarish o‘rniga voz kechish haqini berish (pul to‘lash, mol-mulk berish va shu kabilar) bilan bekor qilinishi mumkin. Voz kechish

haqining miqdori, muddatlari va uni berish tartibini taraflar belgilaydilar.

Qarang: mazkur Kodeksning 236 — 258, 340 — 341, 343 — 352-moddalari.

343-modda. Hisobga o'tkazish bilan majburiyatning bekor bo'lishi

Muddati to'lgan yoki muddati ko'rsatilmagan yoxud talab qilish payti bilan belgilangan muqobil o'xshash talab hisobga o'tkazilishi bilan majburiyat to'liq yoki qisman bekor bo'ladi.

Hisobga o'tkazish uchun bir tarafning arizasi kifoya qiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning 14, 236 — 258, 340 — 342, 344 — 352, 783-moddalari.

344-modda. Hisobga o'tkazishga yo'l qo'yilmasligi

Quyidagi talablarni hisobga o'tkazishga yo'l qo'yilmaydi:

da'vo muddati o'tgan talablarni;

fuqaroning sog'ligiga shikast yetishi yoki uning vafoti munosabati bilan yetkazilgan zararni to'lash haqidagi talabini;

alimentlar undirish haqidagi talabni;

umrbod asrash sharti bilan uy-joyni boshqa shaxsga topshirish talabini;

qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan boshqa hollardagi talabni.

Qarang: mazkur Kodeksning 149 — 163, 530 — 534, 1005 — 1016-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksining V bo‘limi.

345-modda. Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechilganida hisobga o‘tkazish

Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechilgan taqdirda qarzdor o‘zining dastlabki kreditorga muqobil talabini yangi kreditorning talabiga qarshi hisobga o‘tkazishga haqli.

Agar talab qarzdor bu talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechilgani to‘g‘risidagi bildirishni olgan paytgacha mavjud bo‘lgan asosga ko‘ra vujudga kelgan bo‘lsa va talab qilish muddati ana shu bildirish olinguncha kelgan bo‘lsa yoki ushbu muddat ko‘rsatilmagan yoxud talab qilish payti bilan belgilangan bo‘lsa, hisobga olish amalga oshiriladi.

Qarang: mazkur Kodeksning 14, 236 — 258, 313, 340 — 344, 346 — 352-moddalari.

346-modda. Qarzdor bilan kreditor bir shaxs bo‘lib qolganida majburiyatning bekor bo‘lishi

Qarzdor bilan kreditor bir shaxs bo‘lib qolganida majburiyat bekor bo‘ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning 14, 236 — 258, 340 — 345, 347 — 352-moddalari.

347-modda. Majburiyat yangilanishi bilan uning bekor bo‘lishi

Taraflar o‘z o‘rtalaridagi dastlabki majburiyatni boshqa narsani yoki boshqacha ijro etish usulini nazarda tutuvchi yangi

majburiyat bilan almashtirish (majburiyatni yangilash) haqida kelishib olsalar, majburiyat bekor bo‘ladi.

Hayot yoki sog‘liqqa yetkazilgan zararni qoplash va alimentlarga nisbatan majburiyatlar xususida yangilashni amalga oshirishga yo‘l qo‘yilmaydi.

Agar taraflarning kelishuviga muvofiq boshqacha tartib nazarda tutilgan bo‘lmasa, majburiyatni yangilash dastlabki majburiyat bilan bog‘liq bo‘lgan qo‘shimcha majburiyatlarni bekor qiladi.

Qarang: sud amaliyoti.

Qarang: mazkur Kodeksning 742, 1005 — 1016-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksining V bo‘limi.

348-modda. Qarzdori voz kechish

Kreditor qarzdorni uning zimmasidagi majburiyatlardan ozod qilishi bilan, agar bu hol boshqa shaxslarning kreditor mulkiga nisbatan huquqlarini buzmasa, majburiyat bekor bo‘ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning 14, 236 — 258, 340 — 347, 349 — 352-moddalari.

349-modda. Bajarish mumkin bo‘lmaganligi tufayli majburiyatning bekor bo‘lishi

Agar taraflardan birontasi ham javob bermaydigan vaziyat tufayli majburiyatni bajarish mumkin bo‘lmay qolsa, u bekor bo‘ladi.

Basharti, qarzdor majburiyatni kreditorning aybli harakatlari tufayli bajarishi mumkin bo‘lmasa, kreditor o‘zining majburiyat bo‘yicha bajarganlarini qaytarib berishni talab qilishga haqli emas.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [236 — 258](#), [335](#), [340 — 348](#), [350 — 352-moddalari](#).

350-modda. Majburiyatning davlat organi hujjati asosida bekor bo‘lishi

Agar davlat organining hujjati chiqishi natijasida majburiyatni bajarish to‘liq yoki qisman mumkin bo‘lmay qolsa, majburiyat to‘liq yoki uning tegishli qismi bekor bo‘ladi. Buning natijasida zarar ko‘rgan taraflar ushbu Kodeksning [12](#) va [15](#)-moddalariga muvofiq uni to‘lashni talab qilishga haqlidirlar.

Davlat organining majburiyat bekor bo‘lishiga asos bo‘lgan hujjati belgilangan tartibda haqiqiy emas deb topilganida, agar taraflarning kelishuvidan yoki majburiyatning mohiyatidan boshqacha tartib kelib chiqmasa va majburiyatni bajarish kreditor uchun o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan bo‘lsa, majburiyat tiklanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [236 — 258](#), [340 — 349](#), [351 — 352-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining “Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida”gi Qonuni [35-moddasi](#).

351-modda. Fuqaro vafot etishi bilan majburiyatning bekor bo‘lishi

Agar majburiyatni qarzdorning shaxsiy ishtirokisiz bajarish mumkin bo‘lmasa yoki majburiyat boshqacha tarzda qarzdorning

shaxsi bilan chambarchas bog'liq bo'lsa, qarzdor vafot etishi bilan majburiyat bekor bo'ladi.

Agar majburiyatni bajarish shaxsan kreditor uchun mo'ljallangan yoki majburiyat boshqacha tarzda kreditorning shaxsi bilan chambarchas bog'liq bo'lsa, kreditor vafot etishi bilan majburiyat bekor bo'ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [36](#), [37](#), [236 — 258](#), [314](#), [340 — 350](#), [352-moddalari](#), O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining [305 — 309-moddalari](#).

352-modda. Yuridik shaxs tugatilishi bilan majburiyatning bekor bo'lishi

Yuridik shaxs (qarzdor yoki kreditor) tugatilishi bilan majburiyat bekor bo'ladi, qonun hujjatlari bilan tugatilgan yuridik shaxsning majburiyatlarini bajarish boshqa shaxs zimmasiga yuklatilgan (hayotga yoki sog'liqqa yetkazilgan zararni to'lash talabi va boshqa talablar bo'yicha) hollar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [53](#), [1015-moddalari](#).